№ 2 ДЕКАБРЬ · DECEMBRO 1910

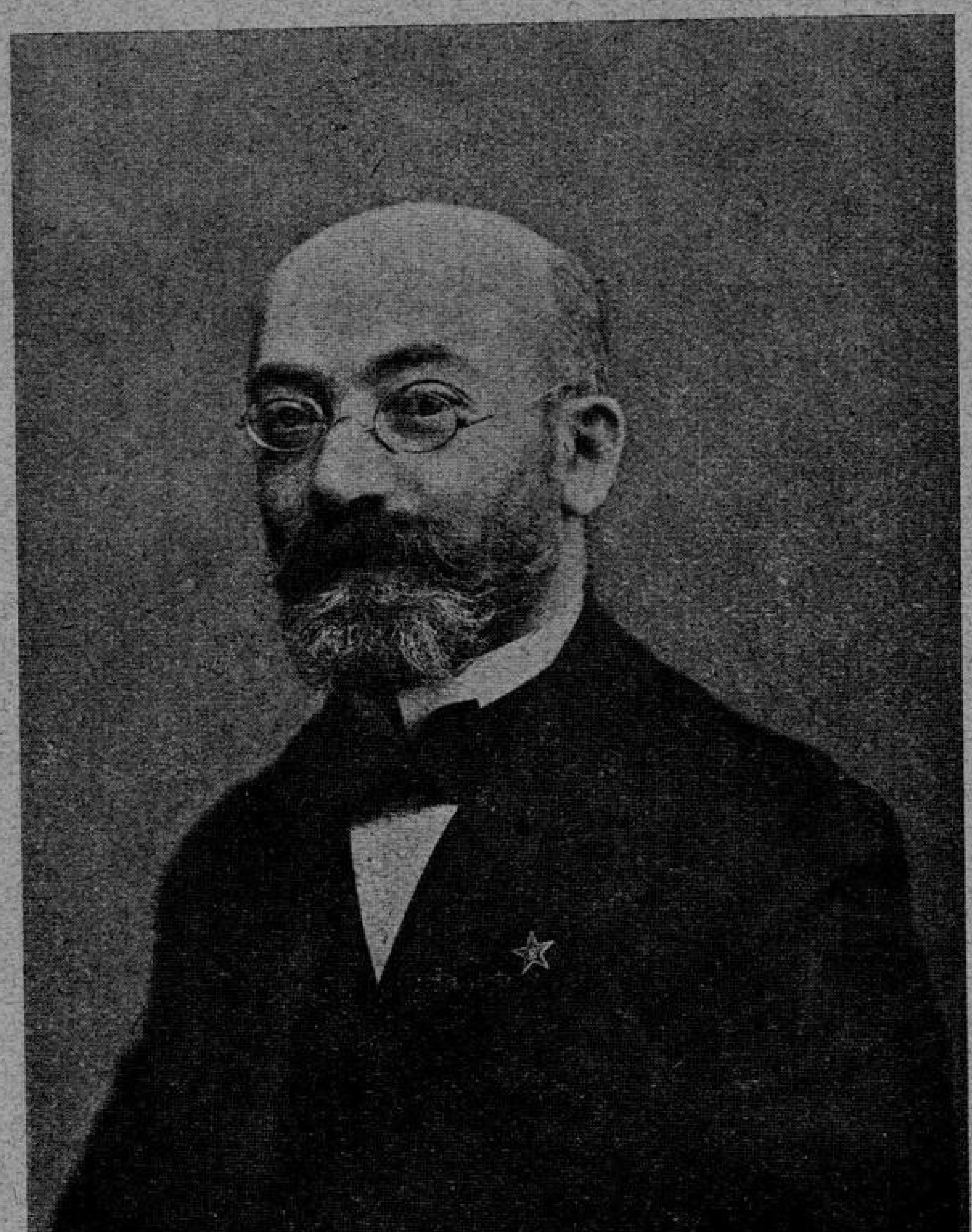
15 Коп. СЕРІЯ 1

1 SERIO Sm 0,15

ЗВѢЗДА РИГИ
RIGA STELO

ЖУРНАЛЪ ПОСВЯЩЕННЫЙ ПРАКТИЧЕСКОМУ ПРИМѢНЕНІЮ МЕЖДУНАРОДНАГО ЯЗЫКА ЭСПЕРАНТО.

MONATA REVUO DEDIĈITA AL LA PRAKTIKA UZADO DE LINGVO INTERNACIA ESPERANTO.

L. L. Zamenhof

SUPLEMENTO POR ABONANTOJ: ESPERANTA BIBLIOTEKO INTERNACIA. N 2.

REDAKCIO.

EDAKCIA KOMITATO.

Prof. **P. Christaller**, Stuttgart. — **N. P. Evstifeev**, S. Peterburgo. — **S. F. Polanski**, Petrozavodsko. — Dro **A. Fisher**, Tifliso. — **V. F. Shmurlo**, Redaktoro, Riga.

KUNLABORANTOJ.

Dro **K. Bein**, Varsovio. — **B. Breslau**, Rej'ica. — Prof. **Th. Cart**, Paris. — **V. E. Cheshihin**, Riga. — **J. Elert**, Riga-Mühlgraben. — **R. Frenkel**, Eniseisk. — S-ino **Marie Hankel**, Dresdeno. — **H. Hodler**, Ĝenevo. — **H. Höveler**, Londono. — **P. Kikau**, Riga-Mühlgraben. — **R. Laiving**, Riga-Sassenhof. — **H. Leitong**, Omsk. — **R. Menzel**, Moskvo. — Dro **D. Naumenko**, Vladikaukazo. — **A. M. Nedoshivin**, Kovno. — **A. Prager**, Moskvo. — **J. Rahamägi**, Revalo. — Prof. **René de Saussure**, Ĝenevo. — Fr-ino **A. Sharapov**, Moskvo. — **M. Shirokov**, Riga. — **K. M. Strij'ov**, Tomsk. — Fr-ino **M. Shidlovskaja**, Moskvo-Puŝkino. — **T. A. Shchavinski**, S. Peterburgo. — Dro **F. Thalwitzer**, Dresden-Köĉenbroda. — **J. Vinzaraj**, Riga. — **A. Wachter**, Riga.

Отъ редакціи

Рукописи присланныя въ Редакцію возвращаются, если будутъ приложены почтовыя марки для пересылки. Авторы статей и замѣтокъ благоволятъ прилагать адреса, по которымъ Редакціей будутъ разосланы номера ЗВѢЗДЫ РИГИ, въ которыхъ помѣщены ихъ статьи или замѣтки.

Редакція оставляетъ за собою право исправлять присылаемыя рукописи.

Право перепечатки и перевода на другіе языки редакція оставляетъ за собою.

Avizo

Nepresitajn manuskriptojn la Redakcio resendas, se oni almetis poŝtmarkojn por la resendo. Autoroj de l'artikoloj & noticoj bonvolu aldoni adresojn lau kiuj la Redakcio de RIGA STELO povus dissendi la numerojn, kiuj enhavas iliajn verkojn.

La Redakcio konservas por si la rajton korekti la manuskriptojn.

La rajto de represo & traduko de ĉiuj artikoloj estas rezervita.

Условія подписки / Kondiĉoj de abono

Условія подписки		Kondiĉoj de abono
Одиночный Абонементъ на 10 нумеровъ безъ приложеній.	Sm 1,50	Izola Abono por 10 numeroj, sen suplementoj.
Тоже съ приложеніями.	Sm 2,50	Sama kun la suplementoj.
Групповая подписка на 5 и болѣе экземпл. по одному адресу и для магазиновъ, безъ приложеній.	Sm 1,10	Grupa abono po 5 au pli ekz. por sama adreso & por librovendistoj, sen la suplementoj.
Тоже съ приложеніями.	Sm 2,10	Sama kun la suplementoj.

За перемѣну адреса 20 коп. — La ŝanĝo de adreso: 2 respondkuponoj.

Отдѣльные номера / Izolaj kajeroj

Отдѣльные номера	Безъ прилож. Sen suplemento	Съ приложен. Kun suplemento	Izolaj kajeroj
Съ почтовой пересылкой	Sm 0,15	Sm 0,30	Kun poŝta sendo
Безъ пересылки	„ 0,15	„ 0,25	Sen transsendo
Для книжныхъ магазиновъ за каждые 5 экземпляровъ	„ 0,60	„ 1,00	Por librovendistoj po 5 ekz.

1 рубль = 1 Sm = $2^1/_2$ fr. = 2 Mk. = 2 shil = 0,50 dol.

Редакція и Администрація: Рига, Раковая, 11. Тел. 5288.

Redaktejo & Administrejo: Riga, Krebsstrato, 11. Tel. 5288.

RIGA STELO
ЗВѢЗДА РИГИ.

Decembro 1910. | Administrejo: RIGA, Krebsstr. 11. Tel. 5288. Адресъ Редакціи: РИГА, Раковая, 11. Тел. 5288. | I^a Serio, N. 2.

Al D-ro L. L. Zamenhof.

Kara Majstro!

La 15-an de la monato decembro multaj homoj en diversaj partoj de la mondo g'oje solenos la datrevenon de Via naskotago.

Miloj da bus'oj ripetos vian karan nomon, simbolo de nia sankta afero kaj unuanime deziros al Vi longan vivon, c'ar Via genia verko interfratigis nin kaj faros en la estonteco el c'iuj apartaj nacioj unu rondon familian.

La sorto favore destinu al Vi ankorau longan vicon da tiuj datrevenoj kaj donu al Vi novajn fortojn por ke Vi povu vidi la rikolton de Via benita semo.

C'iuj starantoj sub la Verda Standardo kore salutas kaj gloras Vin, bonfaranto de l'homaro.

Permesu ankau al ni, komencantoj, alig'i al la aklamoj de la tuta aro de viaj disciploj kaj sendi al Vi, kara Majstro, niajn plej korajn bondezirojn.

Decembro 1910.

RIGA STELO.

La Espero.

(CERIBA.)

(Vidu la muzikon en la Dresdena „Kongresa Kantareto“.)

Himno de la Esperantistoj.

En la mondon venis nova sento
Tra la mondo iras forta voko;
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.

Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neutrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l'homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

L. L. ZAMENHOF.

Esperantistu Himne.

Pasaulê jau ronàs jaunas jausmas,
Nedzirdetas skaņas skanet sàk;
Veegli, kà ar vèja spàrneem nestas,
Nemanot tàs lèni pee mums nàk.

Nevis turp, kur asinis teek leetas,
Ne uz kauju viņas bràļus sauc,
Viņas vèsta pastavoşu meeru
Kam virs zemes màjot nebij ļauts.

Meera leetas daudzee kaŗotàji
Salasàs zem zaļà karoga;
Nàkotnei tee droşi preti raugas,
Stràdadami darbâ svètigâ.

Stipri stàv starp tautam vèl tàs seenas,
Kas tàs şķira gadu tùkstoşus;
Bet no milestibas svètàm skaņam
Reizi kritis tàs un kopâ gŗùs.

Cilveki veens otru saprazdami,
Naidigi veens otru nesastaps;
Veenu valodu reiz runadama,
Cilvece par veenu saimi taps.

Mùsu nerimstoşee darbineeki
Uzcitigi savâ darbâ bùs,
Lidz tas sapnis, ko mès sapņojuşi,
Teeşam reiz par istenibu kļùs.

LATVIGIS P. K.

□ □ □ □

Посвящая настоящій номеръ ЗВѢЗДЫ РИГИ Автору языка Эсперанто, мы помѣщаемъ здѣсь его стихотвореніе „Надежда“, которое, будучи однимъ изъ самыхъ крупныхъ перловъ богатой литературы на Международномъ Языкѣ, уже давно сдѣлалось гимномъ эсперантистовъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ, мы даемъ прекрасный переводъ этого гимна на латышскій языкъ, сдѣланный по нашей просьбѣ г. П. Кикау, талантливымъ переводчикомъ съ латышскаго и другихъ языковъ и авторомъ нѣсколькихъ стихотвореній на языкѣ Эсперанто.

Мы охотно напечатаемъ переводы этого классическаго произведенія также и на другихъ языкахъ и потому просимъ лицъ, имѣющихъ таковые, не отказать въ любезной присылкѣ ихъ на имя Редакціи.

Dediĉante tiun-ĉi kajeron de RIGA STELO al la Autoro de la lingvo Esperanto, ni donas lian poezion „La Espero“, kiu, estante unu el la plej eminentaj perloj de nia riĉa literaturo, jam delonge fariĝis himno de la esperantistoj. Apude ni publikigas la latvan tradukon de tiu himno, por ni speciale faritan de s-ro P. Kikau talenta tradukisto el la latva & el aliaj lingvoj & verkisto de kelkaj esperantaj versaj·oj.

Ni publikigos volonte tradukojn de tiu majstroverko ankau en aliaj lingvoj & petas personojn, kiuj havas bonajn, sendi ilin al la Redakcio.

Riga Stelo.

КЪ НАШИМЪ ЧИТАТЕЛЯМЪ И СОТРУДНИКАМЪ.

Теперь, когда Рубиконъ нами перейденъ и ЗВѢЗДА РИГИ, присоединившись въ сонму другихъ ей подобныхъ, появилась на горизонтѣ, озаряя своимъ тихимъ свѣтомъ міръ эсперантистовъ, отблескъ ея зеленыхъ лучей начинаетъ отражаться и въ мірѣ житейской суеты, мірѣ борьбы, ненависти и злобы, мірѣ часъ не понимающемъ, гдѣ слова „на землѣ миръ и въ человѣцѣхъ благоволеніе" являются какимъ-то дикимъ диссонансомъ среди постояннаго бряцанія оружія и боевыхъ криковъ джингоистовъ, слѣдовать коимъ толпа всегда болѣе склонна, нѣмъ вникнуть въ проповѣдь братской любви и взаимнаго уваженія . . .

Теперь, когда первый номеръ ЗВѢЗДЫ РИГИ вышелъ въ свѣтъ, словно ропотъ далекаго моря, почта, молва, телефонъ приносятъ намъ мнѣнія самаго разнообразнаго характера. Словно рой пчелъ внезапно влетѣлъ въ нашу тихую обитель, и жужжитъ, и кружится, не находя себѣ покоя! Надо однако отдать справедливость: общее впечатлѣніе полученныхъ нами свѣдѣній, не смотря на всю крайность долетѣвшихъ до насъ отголосковъ, даетъ намъ право сказать, что эсперантизмъ, далеко оставивъ за собою самую тяжелую для него пору младенчества, совпадавшую съ эпохою полнаго замалчиванія о немъ со стороны внѣшняго міра, выросъ уже и изъ отроческой „куртки тѣсной", то есть возраста, когда онъ, подъ охраною дядекъ, пользовался всѣми правами избалованнаго ребенка. Годины тяжкихъ испытаній не прошли для юноши безслѣдно и эсперантизмъ, въ полномъ расцвѣтѣ и съ сознаніемъ своихъ юношескихъ силъ, готовится ко дню своего двадцатипятилѣтія.

Среди полученныхъ привѣтствій, поздравленій, восторговъ, возгласовъ, недоумѣній, угрозъ, совѣтовъ и предупрежденій, намъ пришлось испытать нѣчто весьма похожее на проходъ черезъ „Игольныя Уши" или, еще точнѣе, сквозь палочный строй. Съ одной стороны слышатся выкрики: „какой позоръ отдавать свои силы отживающему свой вѣкъ старому Эсперанто, когда имѣется на лицо новый, реформированный языкъ! „Съ другой стороны группа рутинеровъ и лицъ не на шутку перепуганныхъ фанфарами сепаратистовъ, робко жмутся другъ около дружки, заявляя, что „это преступленіе говорить и писать такими словесы, аще ни отцы наши, ни мы самы не вѣдахомъ", и что, по ихъ мнѣнію, каждое новое слово, котораго нѣтъ въ словарѣ, является уже потрясаніемъ основъ языка.

Словомъ, настоящая Сцила и Харибда: съ одной стороны — позоръ, а съ другой — преступленіе. Право, можно было бы придти въ отчаяніе, если не сознавать въ себѣ достаточно силы самостоятельно разобраться среди этого хаоса мнѣній.

Первымъ, на ихъ вопросъ, почему мы издаемъ нашъ журналъ на языкѣ Эсперанто, мы отвѣтимъ, что мы люди практики и цѣль нашего журнала чисто практическая: облегчить возможно большему кругу людей ознакомиться со смягчающимъ нравы ученіемъ эсперантизма и дать возможность лицамъ, жаждущимъ практическаго примѣненія Международнаго Языка, примкнуть къ Универсальной Эсперанто Ассоціаци, учрежденію за два года своего существованія настолько себя зарекомендовавшему, что теперъ уже никто не можетъ усумниться въ высокой степени ея полезности. Ни того, ни другого никакой другой языкъ не даетъ, да и дать намъ не можетъ. Что же касается теоретическихъ якобы достоинствъ новѣйшихъ варіантовъ того же Эсперанто, то мы откровенно сознаемся, что мы ихъ не видимъ, не понимаемъ и не признаемъ. Разобраться подробнѣе въ этомъ вопросѣ мы просили профессора П. Кристаллера — Штутгартъ и лицъ сбитыхъ съ толку шумихою, поднятою почитателями этого псевдоклассицизма въ области международнаго языка, мы отсылаемъ къ его статьѣ: „Почему Эсперанто, а не Идо?" которая будетъ напечатана въ № 3 нашего журнала. Лицамъ же боящимся всякихъ измѣненій въ языкѣ нами предназначается не большая, но талантливо написанная статья: „Объ Эволюціи въ Эсперанто" нашего уважаемаго сотрудника Т. А. Щавинскаго.

Въ концѣ концовъ, мы очень довольны, что намъ дали возможность еще разъ откровенно высказаться относительно направленія нашего журнала. Лучшимъ подтвержденіемъ того, что мы стремимся къ единству и чистотѣ языка, служитъ то, что для литературныхъ приложеній къ нашему журналу мы избрали книжечки Эсперантской Международной Библіотеки, издаваемой фирмою Меллеръ и Борель въ Берлинѣ, классическій языкъ которыхъ уже давно нашелъ себѣ достойную оцѣнку въ широкихъ слояхъ эсперантской публики. Итакъ, не нарушить законъ, а исполнить его призваны мы судьбою. Имѣющіе уши да слышать!

Людямъ робкимъ, конечно, каждый смѣлый шагъ впередъ всегда будетъ казаться и опаснымъ и не нужнымъ. Лица же привыкшія смѣло смотрѣть впередъ, всегда насъ оправдаютъ и подадутъ руку помощи. На ихъ помощь мы расчитываемъ и вѣримъ, что они помогутъ намъ разобраться въ этомъ хаосѣ противорѣчивыхъ мнѣній и предупредятъ насъ въ случаѣ дѣйствительной, а не мнимой опасности . . . Будемъ работать и надѣяться!

AL NIAJ LEGANTOJ & KUNLABORANTOJ.

Nun, kiam la Rubikono estas transpaŝita kaj RIGA STELO aperis sur la horizonto, aliĝinte al cento da aliaj, al ĝi similaj, lumigante per sia serena lumo la mondon esperantistan, la rebrilo de ĝiaj verdaj radioj komencas respeguliĝi en la mondo de vanteco, mondo de batalo, malestimo kaj malamo, mondo ne komprenanta nin, kie la vortoj: „Paco sur la tero kaj bonvolemo inter la homoj" estas dissonanco meze de konstanta tintado de batililoj, kaj batalamaj krioj de ĝingoistoj, sekvi kiujn la popolamaso estas ĉiam pli inklina ol auskulti la predikon pri frata amo kaj reciproka estimo.

Nun, kiam la unua numero de RIGA STELO ekvidis la mondon, kvazau bruego de malproksima maro, la poŝto, famo, telefono alportas al ni opiniojn de tre diversa enhavo. Kvazau abelaro enflugis subite nian trankvilan hejmon kaj zumadas, kaj rondflugas, ne trovante ripozon. Tamen, estu ni justaj: la ĝenerala impreso de la ricevitaj de ni sciigoj, malgrau l'ekstremeco de l'alflugintaj al ni resonoj, donas al ni la rajton diri, ke la Esperantismo, lasinte malproksime post si sian plej malfacilan aĝon de infaneco, koincidantan kun la epoko de plena silento pri ĝi de la ekstera mondo, jam elkreskis ankau el la knaba „kamizolo malvasta", aĝo kiam ĝi, sub ŝirmo de patronoj, ĝuis ĉiujn rajtojn de dorlotita infano. La jaroj de malfacilegaj suferoj por la junulo ne pasis sen rezultato kaj la Esperantismo, en sia plena disfloro kaj kun konscio de siaj junaj fortoj, estas preta renkonti la tagon de sia dudekkvinjara jubileo.

Meze de la ricevitaj bondeziroj kaj salutoj, entuziasmaj krioj kaj gratuloj, minacoj, duboj konsiloj kaj avertoj ni sentus nin, kvazau devigitaj trapaŝi la „Kudriltruon", au pli precize, inter du vicoj da bastonuloj: de unu flanko oni audas ekkriojn: „kia malhonoro siajn fortojn dediĉi al la malnova Esperanto, kiam ekzistas nova, reformita lingvo!" De la alia flanko grupo da rutinuloj kaj personoj vere timigitaj de la fanfaroj de separatistoj, timeme sin premante unu al alia, kriegas: „estas krimo skribi kaj paroli per vortoj, kiujn komprenas nek niaj patroj nek ni mem" kaj lau ilia opinio la uzo de ĉiu nova vorto, kiu ne troviĝas en vortaro, estas jam subfoso de la lingva fundamento.

Unuvorte, vera Scilo kaj Haribdo: de unu flanko — „malhonoro" kaj de la alia — „krimo". Vere ni povus ekmalesperi, se ni ne konscius en si sufiĉe da fortoj, memstare sin orienti en tiu ĥaoso de diversaj opinioj. Al la demando, kial ni redaktas nian gazeton en la lingvo Esperanto, ni respondas, ke ni estas homoj praktikaj kaj la celo de nia revuo estas pure praktika: faciligi al la pli granda aro da homoj la eblon ekkoni la mildigantan la morojn doktrinon de l'Esperantismo kaj doni

al la homoj dezirantaj efektivigi la praktikan uzadon de Lingvo Internacia la eblon aliĝi al la Universala Esperanto Asocio, organizo dum la du jaroj de sia ekzistado rekomendinta sin tiel valore, ke nun jam neniu povas dubi pri la alta grado de ĝia utileco. Kiel la unuan, tiel ankau la duan iu alia lingvo nek donas nek povas doni al ni. Koncerne la kvazau teoriajn preferojn de pli novaj variantoj de Esperanto, ni malkaŝe diras, ke ni ilin ne vidas, ne komprenas kaj ne aprobas. Analizi ĉi-tiun demandon pli detale ni petis profesoron P. Christaller, Stuttgart kaj al la personoj, kiujn, konsternas la bruo aranĝita de aklamantoj de tiu pseudoklasikismo en la regiono de l'internacia lingvo, ni konsilas legi lian artikolon: „Kial Esperanto kaj ne Ido?", presota en la № 3 de Riga Stelo. Por la malkuraĝuloj, kiuj timas iujn ajn modifojn en la lingvo, ni destinas mallongan, sed talente skribitan artikolon „Pri Evoluado de Esperanto", de nia kunlaboranto T. A. Ŝĉavinski.

Fine, ni estas tre kontentaj, ke oni donis al ni la eblon ree sincere montri la direkton, kiun sekvos nia gazeto. Ke ni deziras akceli la unuecon & purecon de la lingvo, pruvas plej bone la fakto, ke por la literaturaj suplementoj al Riga Stelo ni elektis la libretojn del' Esperanta Biblioteko Internacia, eldono de la librejo Möller & Borel, Berlin, kies la stilo klasika delonge jam estas plej alte taksita de la plej granda parto de l'esperanta publiko. Ne detrui la leĝon, sed ĝin plenumi destinas al ni la sorto. Audu, kiuj havas la orelojn!

Por la timemuloj, kompreneble, ĉiu paŝo antauen ŝajnos danĝera kaj senbezona, Do la homoj kutimintaj iri kuraĝe antauen, nepre senkulpigos nin kaj etendos al ni helpan manon. Je ilia subteno ni kalkulas kaj kredas, ke ili helpos al ni esplori la ĥaoson de diversaj opinioj kaj avertos nin en okazo de vera, sed ne ŝajna danĝero. . . .

Ni laboru kaj esperu!

ВОПРОСЫ ЯЗЫКА. — LINGVAJ DEMANDOJ.

Pri Evoluado de Esperanto,

Kvankam neniu „ortodoksa" esperantisto povas pravigi s-ron E. Grosjean-Maupin pri enkondukitaj de li tute superfluaj vortoj en lia antaunelonge en Parizo eldonita 288-paĝa esp.-franca vortaro kaj kvankam s-ro Edmond Privat en sia Augsburga parolado tute prave atakas la enkondukadon de novaj vortoj, — tamen la lastaj iafoje estas tute necesaj. Kompreneble, la novaj vortoj devas esti enkondukataj nur lau la bezono kaj ne per vortaroj, sed per literaturo, t. e. per evolua maniero. Neniu dubas ke ĉiuj novaj vortoj, enkondukitaj de d-ro Zamenhof mem, en liaj klasikaj tradukoj, estas tute necesaj, sed ili unuafoje aperis en la literaturo, kaj per vortaroj estis nur konstatitaj kiel elementoj vivantaj. Ĉi estas la sola vera vojo por la enkondukado de novaj vortoj. Kaj oni devas bone rimarki ke enkondukataj vortoj au esprimas ideojn por kiuj en Esperanto mankas fundamentaj vortoj, au anstatauas malbone *kunmetitajn* vortojn (barbarismojn), — aliaj okazoj forestas au meritas nur malaprobon.

Mi neniam forgesos kiel konfuziĝis kelkaj unuaj esperantistoj de la „barbara epoko", uzante du kunmetitajn vortojn: dusencan elrigardi (en la senco „aspekti") kaj subaĉeti (anstatau „korupti"). Pasis multe da tempo ĝis kiam aperis la novaj vortoj (aspekti, korupti), tamen ili aperis, kaj aperis tute nature, lau la bezono; tiel same aperis „aĉ", „svarmi", „diafana" k. t. p.

Se Esperanto ne posedus sian mirindan fleksoblecon kaj kunmetiteblecon de l'vortoj, ĝi ne povus vivi kaj disvolviĝi, sed feliĉe, ĝi posedis ilin en sia fundamento kaj tial ĝi *vivis*, kaj tial ĝi *disvolviĝis*, kaj disvolviĝante ĝi lauvoje riĉiĝis el fontoj vivantaj. Ĉi ne estas ŝanĝo de la lingvo, — ĝi estas la bela aldono al la netuŝebla Fundamento, ĝi estas la evoluado — rezultato de la vivo mem.

T. Ŝĉavinski.

S. Peterburgo, Dezembro 1910.

Универсальная Эсперанто-Ассоціація.*)

(Изъ рѣчи Г. Годлера на I. Конгрессѣ У. Э. А. въ г. Аугсбургѣ, 1910**).

(Продолженіе.)

Мы, впрочемъ, не фанатики, которые вѣрятъ, что только эсперантизмъ принесетъ добро человѣчеству и что онъ является разрѣшеніемъ всего. Отнюдь нѣтъ! Но мы полагаемъ, что онъ приноситъ достаточно важную новую цѣнность, чтобы работать исключительно съ нимъ, въ то-же время относясь съ симпатіей ко всякому другому движенію, цѣль котораго приближается къ нашей, однако всегда идя своей собственной дорогой.

Мы до сихъ поръ не говорили о самомъ языкѣ Эсперанто. Онъ дѣйствительно играетъ у насъ одновременно и маловажную и важную роль: маловажную, такъ какъ мы рѣдко говоримъ о немъ; и важную потому, что мы не могли бы существовать безъ него.

Языкъ является для насъ только орудіемъ, а не цѣлью. Мы употребляемъ его такъ-же, какъ народы употребляютъ свой родной языкъ и какъ они любятъ свой языкъ, съ которымъ они связаны традиціей и постояннымъ его употребленіемъ; такъ же мы, эсперантисты, любимъ нашъ языкъ, ибо при его посредствѣ мы открыли себѣ новые горизонты, расширили наши познанія, можемъ смотрѣть черезъ границы нашей страны, найти собратьевъ и друзей повсюду въ цѣломъ мірѣ, не смотря на національныя, расовыя и лингвистическія преграды — ибо для насъ уже не существуетъ этихъ преградъ!

Иногда насъ упрекаютъ, что эти идеи противоположны патріотизму и ведутъ къ его уничтоженію. Относительно этого мы можемъ только повторить сказанное Д-ромъ Заменгофомъ въ Лондонѣ въ 1907 году: „Въ то время, какъ ложный патріотизмъ, т. е. племенный шовинизмъ, есть часть той общей вражды, которая все въ мірѣ разрушаетъ — истинный патріотизмъ есть часть той великой всемірной любви, которая все сохраняетъ, строитъ и дѣлаетъ счастливымъ, эсперантизмъ, проповѣдывающій любовь, и патріотизмъ, который тоже проповѣдываетъ любовь, никогда не могутъ быть враждебными между собою.“

Нѣтъ, мы не работаемъ **противъ** чего бы то ни было, а **для** человѣчества, но, такъ какъ есть люди, которые считаютъ свою націю выше остального человѣчества, люди для которыхъ любовь къ родинѣ питается главнымъ образомъ ненавистью или, по крайней мѣрѣ, презрѣніемъ къ родинѣ другихъ, мы дѣйствительно работаемъ противъ нихъ. Никто не можетъ навязывать намъ другихъ чувствъ къ тѣмъ, которыя получены нами изъ опыта. Нашъ опытъ доказываетъ, что на нейтральной почвѣ эсперантизма люди различныхъ національностей и языковъ могутъ мирно сноситься между собою, не навязывая другъ другу своихъ національныхъ особенностей и особенностей языка; опытъ также доказалъ намъ фальшивость и нелѣпость предразсудковъ, признаваемыхъ шовинистами за неприкосновенныя догмы, либо искренно, изъ за недостаточнаго опыта, либо ради другихъ болѣе корыстолюбивыхъ цѣлей. Мы не навязываемъ другимъ нашихъ мнѣній, хотя мы имѣемъ достаточныя причины считать ихъ болѣе разумными, но пусть безъ основанія не обвиняютъ насъ въ томъ, что наши идеи будто бы противорѣчатъ идеѣ патріотизма, ибо нашъ опытъ неоспоримо показываетъ намъ, во первыхъ, что мы не можемъ принять за абсолютныя истины все, что во имя ложнаго патріотизма утверждаютъ шовинисты, во вторыхъ, что представители самыхъ различныхъ націй, безъ помощи пушекъ и тому подобныхъ орудій защиты, могутъ имѣть постоянныя братскія сношенія между собою, при условіи, если они будутъ дѣлать это на нейтральной почвѣ, принимаемой всѣми.

---

*) La Ruslandaj Delegitoj U. E. A. la revuon Riga Stelo ricevas senpage & la eksterlandaj ĝuas specialan rabaton 30%.

**) Universala Esperanto-Asocio. El Malferma Parolado çe la I-a Kongreso de U. E. A. Farita de H. Hodler, Vic-Prezidanto de U. E. A.-Esperanto N 85.

КОНГРЕССЫ — KONGRESOJ.

Рѣчь Д-ра Л. Л. Заменгофа при открытіи Перваго Всероссійскаго Съѣзда эсперантистовъ въ С-Петербургѣ 21-го апрѣля 1910.

Милостивые Государи и Государыни! Вы, можетъ быть, удивитесь, что я обращаюсь къ Вамъ не по-русски, а на Эсперанто; быть можетъ вы скажете, что, такъ какъ настоящій конгрессъ является съѣздомъ представителей одного и того же государства и что всѣ или, по крайней мѣрѣ, почти всѣ участники его очень хорошо владѣютъ однимъ и тѣмъ же языкомъ, то было бы естественнѣе мнѣ говорить съ Вами здѣсь на русскомъ языкѣ. Однако, существуютъ важныя причины, почему я избралъ для моей рѣчи тотъ языкъ, за который мы боримся и ради котораго мы собрались.

Наши конгрессы, не только международные, но также и національные, имѣютъ прежде всего значеніе дидактическое и воспитательное. Эсперантисты, разбросанные по отдѣльнымъ городамъ и весямъ, собираются въ большемъ или меньшемъ числѣ, чтобы услышать живую рѣчь на нашемъ языкѣ, чтобы провѣрить себя насколько правильно они изучили языкъ и насколько хорошо они его понимаютъ, чтобы сравнить свои собственныя выраженія со способомъ выраженія и выговоромъ болѣе опытныхъ эсперантистовъ. Когда они затѣмъ возвращаются домой, они не только сами начинаютъ говорить болѣе чисто, но и приносятъ примѣръ правильнаго говора тѣмъ, которые оставались дома. Такимъ образомъ наши конгрессы способствуютъ распространенію знанія правильнаго языка и благодаря имъ на Эсперанто уже говорятъ совершенно одинаково не только въ самыхъ отдаленныхъ мѣстахъ какого нибудь отдѣльнаго государства, но и во всѣхъ пунктахъ земного шара. Теперь, когда мы слышимъ хорошаго и опытнаго оратора-эсперантиста, бываетъ совершенно невозможно догадаться къ какой національности или странѣ онъ принадлежитъ. Вполнѣ самостоятельная жизнь нашего языка, съ

Parolo de D-ro L. L. Zamenhof çe malfermo de la Unua Ruslanda Esperantista Kunveno en Peterburgo, 4. V. 1910.

Estimataj Sinjorinoj kaj Sinjoroj! Vi eble miros, ke mi parolas al vi ne ruse, sed Esperante, eble vi diros, ke çar ni havas nun kongreson de samregnanoj kaj çiuj, au almenau preskau çiuj, ĝiaj partoprenantoj komprenas tre bone la saman lingvon, estus multe pli nature paroli al ili en tiu lingvo. Ekzistas tamen gravaj kauzoj, pro kiuj mi elektis por mia parolo tiun lingvon, por kiu ni batalas kaj pro kiu ni kunvenis.

Niaj kongresoj, ne sole la universalaj, sed ankau la naciaj, havas antau çio signifon instruan kaj edukan. Esperantistoj, disj'etitaj en diversaj urboj kaj urbetoj, kunvenas en pli au malpli granda amaso, por audi nian lingvon, por kontroli, çu ili ĝuste ellernis la lingvon, çu ili bone ĝin komprenas, por kompari sian propran manieron de parolado kun la parolmaniero de pli spertaj esperantistoj. Kiam ili poste revenas hejmen, ili ne sole mem parolas pli pure, sed ili alportas modelon de bona parolado al tiuj, kiuj restis hejme. Tiamaniere la kongresoj reguligas la uzadon de la lingvo kaj dank' al niaj kongresoj jam nun oni parolas Esperanton perfekte egale ne sole en la plej malproksimaj anguloj de çiu aparta regno, sed en çiuj plej malsamaj lokoj de la tuta tera globo. Jam nun, kiam oni audas bonan kaj spertan esperantan oratoron, oni neniel povas diveni, al kiu nacio au lando li apartenas. La plena autonomia vivo de nia lingvo, kun ĝia absolute propra, ne pruntita kaj ne imitita spirito, çiam pli kaj pli fortikiĝas tiamaniere, kvazau çiuj esperantistoj de la mondo loĝus kune sur unu malgranda peco da tero.

его духомъ совершенно чистымъ, ни у кого не заимствованнымъ и ничему не подражающимъ, все болѣе и болѣе укрѣпляется, какъ будто бы всѣ эсперантисты являются жителями какого нибудь одного небольшого уголка земного шара.

Не менѣе важно и воспитательное значеніе эсперантскихъ конгрессовъ. Отдѣльные эсперантисты, никогда не имѣвшіе случая приложить на практикѣ то, чему они научились, часто сомнѣваются, дѣйствительно-ли, при помощи Эсперанто, можно хорошо понимать другъ друга. Часто даже въ средѣ своихъ эсперантскихъ кружковъ они не рѣшаются говорить на Эсперанто; говорятъ скверно, предпочитая говорить на языкѣ національномъ и вслѣдствіе нерѣшительности рѣчи является также и нерѣшительность пропаганды, такъ какъ эсперантисты плохо говорящіе поневолѣ не могутъ избавиться отъ страха, что Эсперанто, можетъ быть и въ самомъ дѣлѣ, скорѣе лишь дѣло теоріи, чѣмъ практики. Но, когда плохо говорящій является на конгрессъ, гдѣ онъ имѣетъ возможность слышать хорошихъ и опытныхъ эсперантскихъ ораторовъ, когда онъ своими собственными ушами и глазами убѣждается какъ красиво и плавно можно говорить на Эсперанто, его энтузіазмъ пробуждается, онъ видитъ, что онъ работаетъ не ради чего-то мертваго, а жизнеспособнаго и онъ возвращается домой съ обновленными силами и энергіей. Такимъ образомъ, наши конгрессы, не только международные, но также и мѣстные, воспитываютъ убѣжденныхъ, а слѣдовательно и полныхъ энтузіазма бойцовъ за наше дѣло.

Таковы главные мотивы, ради чего мы на нашихъ конгрессахъ, не только международныхъ но также національныхъ и мѣстныхъ, непремѣнно должны говорить не только объ Эсперанто, но и на Эсперанто.

Но, если на каждомъ національномъ Эсперанто-конгрессѣ эсперантская рѣчь весьма желательна, она является еще болѣе желательной особенно въ нашемъ отечествѣ, въ обширномъ государствѣ Россійскомъ. Наше громад-

Ne malpli grava estas la eduka signifo de la esperantistaj kongresoj. Izolitaj esperantistoj, kiuj neniam havis la eblon praktike apliki tion, kion ili lernis, ofte dubas, ĉu efektive per Esperanto oni povas tute bone interkompreniĝi. Eĉ interne de la esperantistaj grupoj oni ofte ne kuraĝas paroli Esperante, oni balbutas, oni preferas paroli en sia nacia lingvo, kaj proporcie al la nekuraĝeco de la parolado aperas ankau nekuraĝeco de propagando, ĉar la esperantistoj-balbutantoj malgraŭvole ne povas liberigi sin de la timo, ke eble tamen Esperanto estas afero pli teoria, ol praktika. Sed kiam la balbutanto venas al kongreso, kie li havas la eblon audi bonajn kaj spertajn Esperantistajn oratorojn, kiam li per siaj propraj oreloj kaj okuloj konvinkiĝas, kiel bele kaj flue oni povas paroli en Esperanto, li entuziasmiĝas, li vidas, ke li laboras por io viva kaj vivoplena, li revenas hejmen kun nova kuraĝo kaj energio. Niaj kongresoj, ne sole la universalaj, sed ankau la lokaj, tiamaniere edukas konvinkitajn, sekve ankau entuziasmajn batalantojn por nia afero. —

Tio estas la ĉefaj motivoj, pro kiuj ni en ĉiuj niaj kongresoj, ne sole en la universalaj, sed ankau en la naciaj au regionaj, nepre devas paroli ne sole pri Esperanto, sed ankau per Esperanto.

Sed se en ĉiu nacia kongreso esperantista la Esperanta parolado estas tre dezirinda, ĝi estas ankorau pli dezirinda speciale en nia regno, en la vasta Ruslando. Nia grandega regno, kiu etendiĝas de la Karpatoj ĝis la Paca Oceano kaj de la „malvarmaj Finnaj rokoj ĝis la flama Kolhido“, nia regno estas tiel mikskonsista, ke ĉiu tutruslanda kongreso estas

ное государство, простирающееся отъ Карпатскихъ горъ до Тихаго океана и „отъ финскихъ хладныхъ скалъ до пламенной Колхиды“, наше государство, по своему населенію представляетъ такую смѣсь племенъ и народовъ, что каждый всероссійскій конгрессъ напоминаетъ собою конгрессъ международный. Смѣшено населеніе также и въ другихъ государствахъ, но тамъ характеръ взаимныхъ отношеній между населяющими ихъ народами совершенно иной, чѣмъ у насъ.

Я не намѣренъ здѣсь выяснять причинъ этого факта, такъ какъ это заставило бы меня вступить въ область политики, чего я хотѣлъ бы избѣжать; я лишь констатирую фактъ. Вслѣдствіе наличности этого факта, у насъ въ Россіи еще долгое время не можетъ быть конгрессовъ всероссійскихъ въ обширномъ значеніи этого слова, на которыхъ приняли бы участіе съ полной охотой и полной искренностью всѣ народы государства Россійскаго. Точно также въ теченіе долгаго времени конгрессы, дѣйствительно искренно посѣщаемые народами населяющими Россію, могутъ осуществляться единственно лишь на основѣ нейтральной.

Настоящій всероссійскій эсперантскій конгрессъ является первымъ таковымъ конгрессомъ. На конгрессѣ, который сегодня открывается, не будетъ ни конкурентовъ, ни враговъ, ни поработителей, ни угнетенныхъ, будутъ только единомышленники и сограждане. Поэтому я съ радостью привѣтствую Первый Всероссійскій эсперантскій конгрессъ; я привѣтствую его вдвойнѣ: какъ эсперантистъ и какъ россіянинъ.

Не многочисленъ нашъ нынѣшній конгрессъ, такъ какъ подготовляться къ нему стали слишкомъ поздно. Очень мало русскихъ эсперантистовъ принимаетъ участіе въ немъ, и очень немногія народности имѣютъ на немъ своихъ представителей. Въ дѣйствительности это лишь начало, проба, это лишь предварительный, пробный шагъ для будущихъ русскихъ эсперантскихъ конгрессовъ. Однако я не сомнѣваюсь, что нашъ пробный небольшой конгрессъ не

iom simila al kongreso internacia. Miksita estas la loĝantaro ankau en aliaj regnoj, sed tie la karaktero de la reciprokaj rilatoj inter la popoloj estas alia ol ĉe ni.

Mi ne volas ĉi tie analizi la kauzon de ĉi tiu fakto, ĉar tio devigus min eniri en regionon politikan, kion mi deziras eviti; mi nur konstatas la fakton. Pro la ekzistado de tiu fakto, dum longa tempo ankorau en nia regno ne povos okazi kongresoj efektive tutruslandaj, en kiuj kun plena sincereco partoprenus ĉiuj popoloj de la Ruslanda regno. Ankorau dum longa tempo efektivaj kaj sincere partoprenataj kongresoj de la ruslandaj popoloj povos okazi nur sur fundamento neutrala. La unua el tiaj kongresoj estas la nuna tutruslanda kongreso esperantista. En la kongreso, kiu nun malfermiĝas, ne ekzistos konkurantoj kaj malamikoj, ne ekzistos humiligantoj kaj humiligatoj, ekzistos nur samideanoj kaj samregnanoj. Tial mi ĝoje salutas la unuan Ruslandan Esperantistan kongreson; mi salutas ĝin duoble: kiel esperantisto kaj kiel ruslandano.

Ne granda estas nia nuna kongreso, ĉar oni komencis ĝian preparadon tro malfrue. Tre malmulte da ruslandaj esperantistoj partoprenas en ĝi, tre malmulte da ruslandaj popoloj havas en ĝi siajn reprezentantojn. En efektiveco ĝi estas nur komenco kaj provo, ĝi estas nur prepara paŝo por la estontaj ruslandaj esperantistaj kongresoj. Mi tamen ne dubas, ke nia prova kongreseto ne restos sen utilo por la esperantismo en Ruslando. Malgrau niaj malgrandaj fortoj, mi esperas, ke la kunvenintaj samideanoj povos meti kelkajn fundamentajn ŝtonojn, sur kiuj poste kon-

останется безъ пользы для эсперантизма въ Россіи. Несмотря на наши незначительныя силы, я надѣюсь, что собравшіеся здѣсь участники могутъ положить нѣсколько основныхъ камней, которые впослѣдствіи послужатъ для созданія грандіознаго россійскаго эсперантизма.

Я надѣюсь, что, благодаря нашимъ усиліямъ, мы вскорѣ не будемъ принуждены болѣе стыдиться передъ иноземцами и что наше дѣло будетъ стоять въ нашемъ государствѣ также крѣпко, какъ и въ другихъ странахъ. Въ добрый часъ начнемъ нашу работу!

struiĝos ĉiam pli kaj pli grandioza ruslanda esperantismo.

Mi esperas, ke dank' al nia penado ni baldau ne bezonos honti antau la eksterlando kaj nia afero staros en nia regno tiel same bone kaj fortike, kiel en aliaj landoj.

En bona horo ni komencu nian laboron!

Первый Конгрессъ Универсальной Эсперанто-Ассоціаціи въ Аугсбургѣ.*)

(15—21 іюля 1910 г.)

Всего только два года существуетъ наша Универсальная Эсперанто Ассоціація (У. Э. А.) и уже теперь она успѣла объединить болѣе 8000 членовъ и делегаты ея находятся въ 850 городахъ, расположенныхъ въ различныхъ частяхъ свѣта. Никто не могъ предполагать, что эта Ассоціація такъ удивительно быстро и неудержимо распространится; но ея истинно практическая организація, ея полезность и необходимость не только для эсперантистовъ, но особенно также для неэсперантскихъ международныхъ коммерсантовъ и путешественниковъ безусловно гарантируетъ ей грандіозный успѣхъ въ будущемъ. По положенію У. Э. А. устраиваетъ ежегодно съѣзды во время Всемірныхъ ежегодныхъ эсперантскихъ конгрессовъ, но такъ какъ въ текущемъ году этотъ конгрессъ имѣлъ мѣсто въ Америкѣ, комитетъ Ассоціаціи рѣшилъ устроить спеціальный конгрессъ въ одномъ изъ Европейскихъ городовъ.

Аугсбургскіе эсперантисты предложили устроить этотъ конгресъ въ ихъ городѣ, гдѣ въ тоже время были организованы конгрессы Германской Эсперанто-Ассоціаціи и Всемірнаго Союза Врачей. Предложеніе съ благодарностью было принято и въ послѣдніе дни іюля мѣсяца многочисленные эсперантіане съѣхались въ прекрасный и гостепріимный городъ Аугсбургъ.

Конгрессъ Универсальной Эсперанто-Ассоціаціи существенно разнится отъ нашихъ Всемірныхъ конгрессовъ, такъ какъ У. Э. А. — предпріятіе практическое и занимается только примѣненіемъ языка Эсперанто для своихъ утилитарныхъ цѣлей.

15-го іюля состоялось торжественное открытіе конгресса. Большой залъ гостиницы „Три Негра“ (Hotel 3 Mohren) былъ полонъ до послѣдняго уголка. На великолѣпно украшенной эстрадѣ появляются городской голова Аугсбурга, королевскій придворный совѣтникъ г. Вольфрамъ, и члены комитета У. Э. А.

Предсѣдатель Ассоціаціи Г. Болингброкъ-Мюди открываетъ засѣданіе и привѣтствуетъ присутствующихъ. Затѣмъ городской голова привѣтствуетъ конгрессъ слѣдующими словами: „Весьма уважаемое Собраніе! Какъ Аугсбургскій городской голова и почетный предсѣдатель эсперантскихъ конгрессовъ въ нашемъ городѣ, я отъ всей души привѣтствую членовъ Перваго Конгресса У. Э. А. Съ большимъ удовольствіемъ мы приготовили радушный пріемъ для Вашихъ засѣданій, и мы желаемъ, чтобы

*) I Kongreso de U. E. A. — Augsburg, 28 julio — 3 augusto 1910.

Вы чувствовали себя между нами какъ дома и чтобы вынесли отсюда хорошія впечатлѣнія и послѣ съ удовольствіемъ припоминали о дняхъ проведенныхъ Вами въ Аугсбургѣ. Мы особенно желаемъ, чтобы эти засѣданія поддержали и дали толчекъ дѣлу въ этомъ городѣ. Какъ центръ промышленности, продукты котораго уже разсылаются по всему міру, для насъ весьма интересна идея эсперантизма, и я лично весьма сожалѣю, что я еще не въ состояніи привѣтствовать Васъ на Вашемъ общемъ языкѣ. Но я намѣренъ изучить этотъ языкъ и уже нашелъ человѣка, который обучитъ меня, по крайней мѣрѣ, элементамъ языка Эсперанто. Чего нѣтъ еще сегодня, то осуществится завтра. Присутствуя на засѣданіяхъ Германской Эсперантской Ассоціаціи я твердо убѣдился, что Эсперанто—жизнеспособный, благозвучный и одухотворенный языкъ, уже весьма распространенный и, безспорно, имѣющій полную успѣха будущность.

„Мы всѣ были весьма пріятно поражены благозвучностью Вашего языка, который отнюдь не задается цѣлью вытѣснить національные языки, но служить только удивительнымъ орудіемъ для сношеній между всѣми цивилизованными народами.

„Въ надеждѣ, что при помощи Вашей, полной энтузіазма, работы, Эсперантизмъ все болѣе и болѣе будетъ имѣть успѣхъ, я повторяю: примите сердечный привѣтъ отъ города Аугсбурга.“ — Въ весьма краснорѣчивой рѣчи на языкѣ Эсперанто г. Г. Годлеръ, Вице-Предсѣдатель У. Э. А. обращается къ присутствующимъ и выясняетъ задачу нашихъ конгрессовъ.*)

Затѣмъ для посѣтителей конгресса были устроены различныя развлеченія и первый день пролетѣлъ быстро и весело.

Въ слѣдующіе дни было семь рабочихъ засѣданій, умѣло руководимыхъ г. Мюди и постоянно хорошо посѣщенныхъ эсперантіанами. Сдѣлано было много. Всего было представлено 26 рапортовъ административнаго, финансоваго, коммерческаго, юношескаго характера, о туризмѣ и о многихъ другихъ, болѣе или менѣе посторонныхъ, вопросахъ. Не останавливаясь детально на всѣхъ этихъ работахъ, начинаніяхъ, предложеніяхъ и рѣшеніяхъ, мы непремѣнно должны, однако, прибавить, что Конгрессъ, въ теченіе 7 рабочихъ засѣданій обсуждалъ и рѣшилъ всего 71 вопросъ. Это уже несомнѣнно свидѣтельствуетъ о важной и успѣшной работѣ и снова доказываетъ, что Универсальная Эсперанто-Ассоціація — это полное жизни и развитія предпріятіе. Это самый важный союзъ, который занимается **практическимъ** примѣненіемъ нашего языка и отнюдь не вмѣшивается въ вопросы языка. Для него проблема международнаго языка рѣшена, и эсперантіане смѣются надъ любящими теоріи людьми, напрасно ищущими другого рѣшенія этой проблемы.

Рядомъ съ ежедневной работой, посѣтители конгресса наслаждались также прекрасно организованными развлеченіями. Красивый вечерній праздникъ объединилъ этихъ веселыхъ людей въ великолѣпномъ большомъ саду въ Шисграбенѣ; въ воскресенье 18 іюля была устроена экскурсія въ Фюсенъ и къ королевскимъ замкамъ въ Нейшванштейнѣ; на слѣдующій день г. Привà держалъ на языкѣ Эсперанто рѣчь, имѣвшую большой успѣхъ, на которой присутствовали и многіе не-эсперантисты. Въ тотъ-же вечеръ профессоръ г. Ледереръ изъ Праги произнесъ публичную рѣчь объ У. Э. А. и Эсперантизмѣ въ большомъ залѣ городской Биржи. Результатъ его рѣчи былъ самый блестящій и послѣ нея У. Э. А. пріобрѣла много новыхъ адептовъ. Въ послѣдній вечеръ конгрессной недѣли въ Шисграбенѣ былъ устроенъ большой праздникъ, на которомъ присутствовало болѣе 500 человѣкъ. Праздникъ начался чтеніемъ съ свѣтовыми картинами о Клондэйкскомъ золотоносномъ раіонѣ въ Сѣверной Америкѣ. Послѣ чтенія слѣдовалъ концертъ и, наконецъ, всегда веселое юношество — хотя нѣкоторые были и не очень молоды, — развлекалось танцами.

Аугсбургскіе эсперантисты, весьма умѣло организовавшіе конгрессъ У. Э. А.,

---

*) Переводъ этой рѣчи мы даемъ нашимъ читателямъ въ № 1 и 2.

позаботились также и объ устройствѣ выставки. Эта выставка, помѣщавшаяся въ большомъ залѣ гостиницы „Три Негра“, весь день была полна посѣтителями, не только членами Конгресса, но также и жителями города. Въ смежной комнатѣ была организована продажа эсперантской литературы. Другая книжная торговля, въ городѣ, въ теченіе всей этой недѣли также имѣла солидный успѣхъ.

Послѣ Аугсбургскаго конгресса многіе эсперантіане посѣтили Мюнхенъ, гдѣ мѣстная группа постаралась устроить имъ также радушный пріемъ.

Резюмируя все вышеизложенное, можно съ гордостью сказать, что Первый Конгрессъ У. Э. А. имѣлъ неожиданный успѣхъ, что онъ многимъ способствовалъ нашему движенію и что У. Э. А. этимъ конгрессомъ доказала свою полезность и необходимость для облегченія всевозможныхъ международныхъ сношеній. Мы не сомнѣваемся, что въ слѣдующемъ году на своемъ второмъ конгрессѣ У. Э. А. будетъ стоять еще болѣе прочно, что оказываемыя ею уже и теперь разнаго рода услуги будутъ еще многочисленнѣе и разнообразнѣе, что число членовъ ея достигнетъ внушительной цифры 10,000. Мы можемъ отъ души пожелать, чтобы изолированые эсперантисты спѣшили присоединяться къ этой полезной Ассоціаціи, такъ прочно зарекомендовавшей себя съ чисто практической стороны. Вотъ дѣйствительно практическое рѣшеніе примѣненія международнаго языка.

До свиданія въ Антверпенѣ!

Эсперанто на Практикѣ.
Esperanto en la Praktiko.

Преподаваніе — Instruado

Владивостокъ. Восточный Институтъ.

Казань. Университетъ.

Кострома. Отдѣленіе Краснаго Креста.

Томскъ. Университетъ. Технологическій Институтъ.

Харьковъ. Университетъ. Отдѣленіе Краснаго Креста.

Бухарестъ. Въ обществѣ рабочихъ печатнаго дѣла.

Руанъ. Торговая Палата и Ремесленное Училище.

Софія. Университетъ.

Тырново. Спеціальный Курсъ для ознакомленія съ лучшими произведеніями эсперантской литературы.

Шумна. Педагогическое Училище.

Загребъ. Почти всѣ директоры среднеучебныхъ заведеній г. Загреба (Хорватія) рекомендовали ученикамъ изучить Эсперанто.

Эсперантовъ учебныхъ заведеніяхъ г. Лиля (Франція). На высшихъ курсахъ одноклассныхъ училищъ и въ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ Лиля преподаваніе языка Эсперанто правильно производится съ 1907 года. Ежегодно происходитъ экзаменъ, собирающій свыше 400 учащихся, въ возрастѣ отъ 12—15 лѣтъ. Этотъ экзаменъ состоитъ изъ письменнаго перевода съ французскаго языка и Эсперанто и чтенія въ слухъ съ объясненіями. Не получившіе отмѣтки tre bone могутъ на слѣдующій годъ снова держать экзаменъ.

Въ жюри, съ г. инспекторомъ Minet во главѣ, принимаютъ участіе учителя и эсперантисты, всѣ имѣющіе уже дипломы.

Послѣдніе экзамены происходили въ Іюлѣ этого года. 10 женскихъ гимназій представили 188 учениц ъ, изъ коихъ 164 успѣшно выдержали экзаменъ, и 12 мужскихъ гимназій — 257 учениковъ, изъ которыхъ выдержали экзаменъ 233. Всего 22 уч. зав. дали 445 кандидатовъ; изъ нихъ съ успѣхомъ сдали экзаменъ и получили дипломъ 397.

Для студентовъ. Только что появился при содѣйствіи факультета изданный Гренобльской эсперантской группой университетскій справочный листокъ разъясняющій организацію курсовъ, учрежденныхъ 14 лѣтъ тому назадъ спеціально для студентовъ-иностранцевъ, желающихъ усовершенствоваться во французскомъ языкѣ. Кромѣ того, онъ даетъ свѣдѣнія о достопримѣчательностяхъ города, которыя, не менѣе какъ и прекрасно поставленное преподаваніе, привлекаютъ въ живописный Гренобль массу студентовъ (за послѣдній годъ болѣе 1100 человѣкъ), въ томъ числѣ, разумѣется, и эсперантистовъ.

Желающіе могутъ получить этотъ листокъ безплатно отъ секретаря госп. Roy, 3, rue Authoard, Grenoble (France), чѣмъ могутъ принести посильную помощь союзу, называющемуся „Protekta Komitato" (Комитетъ для содѣйствія иностраннымъ студентамъ), существующему въ этомъ городѣ.

Нашимъ Митрофанушкамъ. Какъ вы отвѣтите на слѣдующее возраженіе: „Да, вы правы, я понимаю, что Эсперанто, можетъ быть, перемѣнитъ условія жизни, на всемъ земномъ шарѣ, принеся людямъ возможность взаимнаго пониманія; я вижу, какую пользу онъ принесетъ различнымъ слоямъ человѣческаго знанія. Принципіально я признаю всѣ заслуги Эсперанто и его пользу, но изучать его не могу, такъ какъ у меня слишкомъ мало свободнаго времени и къ тому же я совершенно неспособенъ къ изученію иностранныхъ языковъ. У меня очень слабая память и вдолбить въ мою голову всѣ сложныя правила полной грамматики и запомнить наизусть весь запасъ безчисленныхъ словъ новаго языка для меня прямо немыслимо!". Тогда вы выкладываете вашъ главный аргументъ, отвѣчая: „Но, другъ мой, вся наша грамматика состоитъ только изъ 16 правилъ, для заучиванія которыхъ достаточно часа времени; изъ нашего словаря вы уже знаете половину, а изъ остальной половины вы часть поймете безъ всякаго изученія. Попробуйте, мы отлично знаемъ, что черезъ мѣсяцъ уже вы, безъ особаго труда, усвоите весь необходимый матеріалъ нашего языка." И если вы въ это время дадите ему въ руки одинъ изъ тѣхъ маленькихъ учебниковъ, которые сотнямъ тысячъ людей дали возможность сдѣлаться эсперантистами, можно не сомнѣваться, что вашъ собесѣдникъ будетъ вполнѣ убѣжденъ. — Дѣйствительно, только „подъ лежачій камень и вода не течетъ". Стоитъ лишь попробовать и убѣдиться! „Но стоитъ ли попробовать?!" спросятъ многіе. На этотъ вопросъ отвѣтимъ словами гр. Л. Н. Толстого, который еще въ 1894 году далъ объ языкѣ Эсперанто слѣдующій отзывъ:

„Легкость изученія его такова, что, получивъ лѣтъ шесть тому назадъ Эсперантскую грамматику, словарь и статьи, написанные на этомъ языкѣ, я, послѣ не болѣе двухъ часовъ занятій, былъ въ состояніи, если не писать, то свободно читать. Во всякомъ случаѣ жертвы, которыя принесетъ каждый человѣкъ, посвятивъ нѣсколько времени на изученіе этого языка, такъ незначительны, а *послѣдствія, которыя могутъ произойти отъ усвоенія всѣми этого языка, такъ огромны, что нельзя не сдѣлать этой попытки.*"

Призывъ всемірно-извѣстнаго писателя и самоотверженная работа убѣжденныхъ сторонниковъ идеи одного всеобщаго международнаго языка не остались безъ результатовъ. Въ настоящее время Эсперанто уже изучаютъ миллионы людей, на немъ существуетъ богатая литература, издается въ разныхъ государствахъ болѣе 100 журналовъ и газетъ и весь земной шаръ облегла густая сѣть эсперантскихъ обществъ и группъ, имѣющихъ своею задачею пропаганду и развитіе этого языка.

Для сужденія о степени пригодности языка Эсперанто къ разговорной формѣ сношеній въ 1905, 1906, 1907, 1908, 1909 и 1910 годахъ были созваны во Франціи, Швейцаріи, Англіи, Германіи, Испаніи и Соединенныхъ Штатахъ конгрессы Эсперантистовъ всего земного шара. Конгрессы эти увѣнчались самымъ блестящимъ успѣхомъ: участники ихъ вполнѣ могли понимать другъ друга на Эсперанто. Для дальнѣйшаго развитія языка въ настоящее время рѣшено такіе Конгрессы устраивать ежегодно въ различныхъ государствахъ земного шара.

Слѣдующій, седьмой по счету конгрессъ состоится въ августѣ 1911 года въ Антверпенѣ (Бельгія).

Эсперантская жизнь.

Esperanta vivo

Справочнымъ Бюро города Дюссельдорфа (Германія) изданъ на нѣмецкомъ языкѣ и Эсперанто путеводитель по городу, разсылаемый безплатно. Съ требованіями обращаться: Verkehrsverein 91, Graf Adolfstr. Düsseldorf, Германія.

Policanoj-Esperantistoj. По примѣру, поданному городомъ Кембриджемъ въ 1907 году, въ настоящее время уже многіе города, какъ, напримѣръ: Антверпенъ, Барселона, Брюссель, Вашингтонъ, Гаага, Дрезденъ, Хемницъ, Лондонъ, Парижъ и др., обзавелись полицейскими чинами для внѣшней службы, владѣющими языкомъ Эсперанто.

Извѣстная фирма Thos. Cook & Son, London, организуетъ въ январѣ (17—24) 1911 въ Chambery (Швейцарія), лежащей на сѣверномъ склонѣ горы Dent du Midi, международный турниръ для спортсменовъ. Специальный проспектъ на яз. Эсперанто можно получать въ отдѣленіяхъ этой фирмы.

Канада. Миссіонеръ И. М. Деконъ (I. M. Decoene) сообщаетъ изъ Брандона: „въ нашемъ городѣ, населеніе котораго говоритъ на 32 различныхъ языкахъ, дѣти уже учатъ молитвы на языкѣ Эсперанто, молодежъ обоего пола поетъ псалмы и многіе пасторы объясняютъ катехизисъ и даютъ отпущеніе грѣховъ исповѣдникамъ на этомъ общечеловѣческомъ языкѣ". (Germ. Esp.)

Глазго. Во всѣхъ читальняхъ городскихъ библіотекъ лежитъ на столахъ „The British Esperantist".

Слѣдуя этому прекрасному примѣру, редакція Riga Stelo высылаетъ журналъ въ городскія библіотеки г. Риги, а потому читатели найдутъ его:

Въ Городской библіотекѣ, въ зданіи Ратуши.

Въ Первой городской читальнѣ, Гертрудинская 19.

Во Второй городской читальнѣ, Кальнецемская 18.

Въ Мадридѣ основана военная Эсперантская Лига подъ покровительствомъ короля Альфонса XIII, президентомъ которой состоитъ капитанъ І. Перогордъ. (G. E.)

Esperanto и Торговыя Палаты. Наша Рижская Биржа пока спитъ и не имѣетъ еще ни малѣйшаго понятія, какіе успѣхи языкъ Эсперанто дѣлаетъ въ торговыхъ палатахъ въ другихъ государствахъ. Мы весьма сожалѣемъ, что за недостаткомъ мѣста должны ограничиться лишь краткими выдержками изъ заграничной литературы объ этихъ успѣхахъ.

Кассель. Торговая палата, признавъ необходимость и пользу международнаго языка, обѣщала свое содѣйствіе мѣстной группѣ эсперантистовъ.

Лигницъ. Мѣстная Торговая Палата въ послѣднемъ своемъ годовомъ засѣданіи высказалась за необходимость введенія языка Эсперанто въ сферу коммерческихъ сношеній.

FAJREROJ.

Ne Ŝaumas la Maro.

Ne ŝaumas la maro, ne plaudas la ond',
Kaj staras la arboj senmove;
En hela akvaro kviete la mond'
Jen respeguliĝas denove.

Mi sidas sur ŝtono, — kaj pendas nubet'
Senmove en blua vastaro;
L'animon profundan karesas kviet', —
Parenca al ĝi estas maro! . . .

Grafo Alekseo Tolstoi.

Esperantiĝis D-ro ANDREO FIŜER

LITERATURA FAKO.

Leo Belmont.

LA RADIOJ DE ROENTGEN.

La salutojn de la amikeco sekvis la riproçoj de la amikeco.

— Halti en meblitaj çambroj — çu vi scias, tio estas porkaj·o!

— Mia kara, çu ne estas bone çi tie?...

— Sed vi devis, sed vi devis... vin direkti al mi!... Kial vi ne faris tion?...

La scienculo momenton şanceliğis:

— Mia kara... mi povus vin ğeni...

Kaj venkante sian lakonecon, li aldonis malpli laute:

Vi ja edziğis!...

La instruisto ekridis:

— Vi do estas çiam sama malamiko de la virinoj!...

Ia nerva tremo trakuris la vizağon de la scienculo, kvazau eh·o de neforgesita senreviğo...

— Sed vi ja povis veni al mi... Mi ekmiris, ricevinte la leteron per portisto. Vi alvokas min. Mi pensis, ke vi alveturis malsana... Kaj mi tuj en la fiakron...

— Mia kara... mi ne konas vian edzinon... Eble io...

Strangulo! Nekorektebla strangulo!... Antau çio, mia edzino estas anğelo!... kaj şi akceptus mian malnovan amikon kun malfermitaj brakoj... kvankam, verdire, per via trijara silento vi ne meritis tion... Kaj due... vi ne trovus şin hejme, çar hodiau estas dimanço... Çiudimançe matene mi akompanas şin al la stacidomo... şi veturas al la patrino en Milanowek... kaj mi, mi min donas al mia laboro.

— Kion vi verkas?

— Fakon de romaj kaj grekaj antikvaj·oj por enciklopedio... La eldonistoj postulas plej rapide... Mi ne havas tempon por spiri... Sed, por kiel longe vi venis Varsovion?

— Por kvin... dek tagoj... Mi devas repreni heredaj·on...

— Ho, ho!... Kiel granda ği estas?

— Du mil... post mia onklino...

— Certaj?

— Certaj... la advokato skribis al mi, ke restis ankorau malgrandaj formalaj·oj en la hipoteko... La sumo ne estas granda, sed ği estos tre utila por mi... Mi veturas Londonon...

— Londonon?!... Por kio?...

La severa mieno de la scienculo sereniğis. Li rektiğis kvazau de sento de ğoja fiero. Kaj kun emfazo diris:

— Mi veturas por prezenti mian eltrovon al la reğa akademio de la sciencoj.

— Ho, ho!... Eltrovon!...

— Frukton de trijara sençesa laboro... Mi min izolis en kamparo... Çio, kion mi posedis, mi elspezis por la eksperimentoj... Iafoje mi fariğis preskau freneza... Vi miras, ke mi ne skribis al vi... Mia kara, mi rompis la rilatojn kun la tuta mondo... Ah, kia turmento!... Sed fine mi havas, mi havas...

Ekscitita li paşis en la çambro.

Li proksimiğis al grandega kofro kaj, frapante ğin per la fingroj, diris kun ğojo preskau infana:

— Çi tie estas miaj aparatoj... kaj komencita grandega verko... Vi vidos!... Vi audos!

— En kio konsistas via eltrovo? — demandis la instruisto, skuita de la entuziasmo de l' amiko.

— Ne tiel facile estas klarigi al vi... vi ja estas latinisto.

— Tamen iomete mi kredeble komprenos...

— Mia kara... mi perfektigis la fotografadon per la radioj de Roentgen... Mi mezuris la gradon de ilia penetremo... Sur çi tiu bazo mi konstruis novan teorion de la materio... kaj mi skribas verkon, en kiu mi proklamas novajn opiniojn filozofie natursciencajn...

— Atendu!... Çio miksiğas en mia kapo... Kiel unu kun la alia?

La scienculo ridis:

— Ah, latinisto, latinisto! Kiel mi povos klarigi tion al vi populare? Atentu!... Kiam ni parolas pri l a r e a l e c o d e l a m o n d o, ni ordinare citas kiel pruvon l a e k s p e r i m e n t o j n p e r l a s e n t o j.. Kiel decidan ni rigardas l a p a l p s e n t o n... Çar kio koncernas l a v i d s e n-

t o n, kiu ĝuas la famon de dua atestanto de la realeco de la ekstera mondo, ni devas konfesi, ke ĉi tiu atestanto trompas nin mil fojojn . . . Ĝi mensogas al ni perspektivon sur la ebeno de pentrita tolo, kreas iluzion de la profundeco kaj larĝeco . . . Au kontraue, ĝi ŝtelas la perspektivon, mallongigas la interspacon inter objekto kaj la fono, se al la okulo mankas punktoj por kompari la distancojn . . . La palpsento devas esti korektanto de la vidado . . . la plej fidinda gvidanto . . . Sed tio estas sensencaĵ·o ! . . La palpsento mensogas ne malpli, ol la vidsento ! . . .

— La palpsento mensogas ? ! — eksaltis la instruisto sur la seĝo.

— Jes ! La palpsento diras al ni nenion pri la denseco de la medio, en kiu ni estas. En normalaj cirkonstancoj ni nenion scias pri la materieco de la aero, nin ĉirkauanta, ĝis forta vento haltigos nin au puŝos per sia atako . . . La palpsento estas esprimo de r e l a t i v a nia denseco kompare kun la denseco de la medio . . . En la maldensa aero de la supraj regionoj la sango ŝprucas tra ĉiuj poroj de aeronauto — ĝi ne povas resti en la ŝvelanta korpo . . Kaj se ni posedus korpon de la denseco de ŝtalo kaj rapidecon de kanona kuglo, ni trairus tra ligno, muro, kiel nun tra la aero, au almenau tra la akvo . . . La muroj disiĝus antau ni, pereus la kontraustaro de la objektoj, sekve ankau la palpsento ! . . . Ni sentus apenau impreson de malgranda peno, trairante kvazau kuglo tutan masonitan domon, trapuŝinte nin tra kelke da ĝiaj internaj muroj . . .

— Tamen . . . Ni iom platiĝus . . .

— Tio iomete ĝenus nin . . . kiel promeno dum forta vento, kiu blovas kontrau ni kaj vipas nian vizaĝon . . .

— Sed kian rilaton tio havas al radioj de Roentgen ? . . .

— Atendu ! . . . Same malvera, kiel nia ideo pri la denseco de la ekstera mondo, kiu ĉe imagata m a k s i m u m o de nia propra denseco, nuliganta la kontraustaron, proksimiĝus al la nulo, — same malvera estas nia ideo pri l a t r a v i d e b l e c o . . . Dum ni konis nur la lumon sunan, elektran, gasan k. t. p., travidebla estis por ni nur la vitro — de limigita dikeco — au la miko . . . De kiam ni posedas la radiojn de Roentgen, la kvanto de la travideblaj substancoj milobliĝis . . . Por la suno netravidebla estas briko . . . por la radioj de Roentgen relative netravidebla estas homa osto . . . Kaj tial sur la ekrano, al kiu mi direktas tubeton de Crookes*), je kiu agas induktita fluo de Ruhmkorff, aperas viva fluoreska brilo, kvankam „baroj" troviĝas inter la induktoro kaj ekrano. Nur tiam, kiam sur la vojo de la radioj estas vera baro, materio nepenetrebla por la radioj de Roentgen, ekz. osto, — nur tiam desegniĝos . . .

— Ombro de la objekto ! . . .

— Jes, ombro, fotografaĵ·o, silueto de la objekto, netravidebla por la radioj de Roentgen.

— Jes, sed . . . ŝajnas, ke ĉio ĉi jam estis . . . — nekuraĝe diris la instruisto.

— Estis . . . sed la platon, sur kiun falas la ombro, ĝis nun oni alŝovas tre proksime al la „fotografata" objekto, kaj la objekton mem tre proksime al la bobeno . . . Mi plilongigis la interspacon inter la bobeno, objekto, ekrano ĝis 40—60 metroj ! . . .

— Kiel ?

— Jes, se vi eniros en la najbaran ĉambron, kaj mi en la tria, post mi lokos la ekranon, tiam en ĉi tiu ĉambro . . . Sed por kio babili ! Mi tuj tion montros al vi !

Li energie sonorigis, kaj kun febra rapidemo komencis elpreni el la grandega kofro iajn aparatojn, tubetojn de stranga formo, platojn, hemiaĵ·ojn, kriptoskopojn . . .

Sur lia vizaĝo brilis ĝoja fiero. Li ripetis : „Vi vidos, vi vidos !"

Al la sono de la sonorilo aperis lakeo.

— Auskultu, Kazimiro, ĉu la du najbaraj ĉambroj dekstre estas liberaj ? . . .

— Dekstre? Dekstre estas neniu ĉambro plu . . . Via sinjora moŝto ja loĝas en angulo . . . N-o 36 !

— Indiferente ! — malpacience diris la scienculo . . . maldekstre ? . . .

— Maldekstre ? Vi parolas pri la numeroj 37 kaj 38 ? — demandis la lakeo kun flegmo.

— Jes, jes !

— La 38-a estas libera . . . Sed la 37-a . . tie ĉiudimanĉe vespere . . . je ĉi tiu horo vualita sinjorino . . .

*) Legu : Kruks.

— Çu vi ne havas tri liberajn çambrojn en unu vico, unu post la alia?

— Çiuj, çiuj estas okupitaj! . . . Sole la 38-a estas libera . . . Kaj en la 37-a çiam de la horo sep ĝis dek . . .

Kaj palpebrumante kiel arlekeno, kun cinika rideto de homo, kiun amuzas la situacioj, ofte observataj de li en la meblitaj çambroj, li senhalte nediskrete daurigis sian rakonton:

— Çuste je la horo sep venas l i kaj ŝlosas sin . . . kaj akurate post dek minutoj la sinjorino en densa vualo . . . Jen, çu vi audis la knaron de la pordo . . . Nu li enlasis ŝ i n . . .

— Iru al diablo! Çu tio interesas nin! — ekkriis la scienculo . . . Ne eble estas fari la eksperimenton! — svingis li kolere la manon.

Subite malica rideto trakuris liajn lipojn. En çi tiu rideto estis io demona.

— Kazimiro! — ekkriis li.

La servisto revenis de la koridoro.

— En la 37-a — kie staras la lito?

— Tuj . . . çi tie post la muro . . . apud la fenestro . . .

— La 38-a estas libera? . . .

— Kiel mi jam diris.

— Bone, do portu çi tiun ekranon en la No 38-an.

— Kion vi intencas fari? — demandis la latinisto.

— Vi vidos! . . . La scienco havas rajton al malgrandaj nediskretaj-oj.

La latinisto jam de unu horo sidis en sia çambro apud la skribotablo. De tempo al tempo li prenis en la manon kartonojn, longe rigardis ilin, nerve tremis, forpuŝis kaj kovris per la manoj la okulojn kaj la vizaĝon.

— Por kio li donacis çi tion al mi?! — murmuretis li. Sonoris la horo 11. La lampo estingiĝadis. Li tion ne rimarkis.

Ekregis lin freneza maltrankvilo. Per sinsekvo de psikaj statoj revenis al lia memoro la plej doloraj faktoj de lia vivo: la enterigo de lia patro, poste de lia sola infano, poste la malsano de la edzino, konfidencia deklaro de la kuracisto, ke la edzino havas iajn malordojn en la koro kaj ke oni devas eviti çion, kio povus ŝin inciti. De tiu tempo li cedis al ŝi sur çiu paŝo, kvazau al infano kaj la malsano, ŝajnas, pasis. La atako ne ripetiĝis.

Sed nun en lia ekscitita spirito vagis teruraj fantomoj. Ŝajnis al li, ke çi tiun fojon la edzino tro longe forestas. Li bedauris, ke ŝi ne permesis al li atendi dum la vesperoj de la reveno en la stacidomo, motivante la rifuzon per tio, ke ŝi neniam scias certe, per kiu vagonaro ŝi revenos (eble ŝi restos por la nokto çe la patrino): ŝi senbezone okupus lian tempon. Çu ne sufiças, ke li çiam akompanas ŝin matene al la malproksima stacidomo?

— Eble malfeliço okazis al ŝi — tima penso skuiĝis en lia kapo: la lasta vagonaro venis jam de longe.

Kaj sub la ŝarĝo de la maltrankvilo li peze sin klinis super la skribotablo.

— Kiu mi estas? — eksonis freŝa voço, plena de rava ĝojo.

Li forŝiris ŝiajn etajn, bonodorajn fingrojn de siaj okuloj kaj altiris ŝin sur siajn genuojn . . .

— Sinjoro edzo eç ne rimarkas, kiam la edzino revenas? Li komencis kisi ŝin kun tia vivego, ke la nerimarkebla grimaco, kiu ordinare aperis sur ŝiaj lipoj, kiam li „pikis ŝin per sia abomena barbo“, — pli forte kurbigis ŝian vizaĝon: ŝi forpuŝis lin per siaj delikataj manoj kaj deturnis la vizaĝon . . .

— Kio okazis al vi? — miris ŝi.

— Kiel bela vi estas! — murmuretis li, kvazau farante tute novan observon . . .

Efektive, ŝi radiis . . . Ŝajnis, ke ŝi enportis en la grizan unutonan çambron, plenan de libroj kaj paperoj, aromon de j-us falçitaj kampoj kaj rezinan odoron de arbaro, someran aeron de la kamparo, de kiu ŝi revenis . . .

— Sen mi vi eç ne eklumigas la lampon. Rigardu ĝi estingiĝas — ridis ŝi kaj lian mallertecon.

Ŝi proksimiĝis al la apuda tablo, komencis eklumigi la lampon, dum li rakontis al ŝi rapide:

— Çu vi scias . . . alveturis Barski . . . tiu mia kolego . . . pri kiu mi parolis al vi . . . Mi estis çe li hodiau . . . li faris genian eltrovon . . . li veturas Londonon.

Ŝi starigis la lampon sur la tablo, kaj ŝia rigardo falis sur la kartonojn.

Şi deturnis la okulojn kun abomeno kaj teruro.

— Kio estas tio? . . . De kie vi tion havas? . . .

— Tio estas la eltrovo de Barski . . . perfektigita fotografaj·o de Roentgen . . . Diablaj radioj! Vere, ili terure skuis miajn nervojn . . .

— Sed kio tio estas? . . . Kia fotografaj·o? — demandis şi, venkante la abomenon kaj sin duonturninte, rigardis la kartonojn . . .

— Tio estas terura! — diris la edzo — danco de la amo kaj morto!

— De la amo? . . .

— Vi ja vidas, kiel la skeletoj unu la alian çirkauprenas, karesas per ostaj fingroj, sed ne tuşaş . . . Rigardu la malplenaj·on inter ili, la interspacon eç çe plej intima proksimiĝo . . . Kaj çie ili kvazau pendas en malplenaj·o . . . Neniaj objektoj. Rigardu, çi tiu skeleto pendanta en stranga pozicio – ĝi sidas sur nevidebla seĝo, kaj la alia, kiu ne tuşas ĝin, sidas sur ĝiaj genuoj . . .

— Çu tio estas fotografaj·o?! — demandis . . . şi, sin klinante super la kartonoj kaj post unu sekundo forigante la okulojn kaj la tutan korpon . . . — Tio estas fantazio . . .

— Tio estas vivanta! . . . fotografita antau unu horo . . . Çu vi komprenas?

Teruro larĝigis şiajn pupilojn, sed şi ne komprenis.

— Sed kiu sin lasas tiel fotografi? . .

— Tra muroj . . . çu vi ne komprenas . . tra muroj . . . ni ştelrigardis aman paron en la meblitaj çambroj sur la strato Nova Mondo N-o 71 . . . çambro 37-a . . . Jen l i, kaj jen ş i . . .

Şiaj okuloj fariĝis kvazau dufoje pli grandaj . . . la buşo malfermiĝis por sensona krio . . . Şi rigardis lin kun teruro de frenezo kaj faris unu paşon malantauen . . .

Apenau li havis sufiçe da tempo por rimarki la potencon de şia impreso kaj pala rektiĝis; apenau li sukcesis ankorau trovi trankviligantan vorton — kiam per ambau manoj şi sin kaptis je la koro. Şia vizaĝo kurbiĝis de doloro, şiaj okuloj vualiĝis kaj şi falis al liaj piedoj, kiel floro, morte trançita per falçilo . . .

Şajnis, ke en çi tiu pozo şi petegas lian pardonon . . .

El la pola lingvo tradukis

Kabe.

Хроника. Kroniko.

РИГА. 27-го ноября Société Polyglotte устроило въ залѣ II Рижскаго Общеста Велосипедистовъ „Вечеръ Курсистовъ", разнообразная программа котораго собрала массу публики. Въ Отдѣлении Декламаци, которое состояло изъ ряда номеровъ на шести различныхъ языкахъ, между прочимъ Илоной К. было очень мило прочитано на Эсперанто стихотворение „La Espero," poezio de D-ro L. L. Zamenhof. Этотъ, едва-ли не первый въ Ригѣ, опытъ публичнаго исполнения декламаци на Международномъ Языкѣ былъ принятъ многочисленной публикой весьма сочувственно.

БУЛОНЬ. 6/19 ноября въ гор. Булони, при содѣйствiи администраци газеты „Journal du Var", состоялся II Конгрессъ Эсперанто-Федераци Прованса (югъ Франци). Рѣшено приступить къ изданiю журнала „Tra la Provenclando" (По Провансу), главная цѣль котораго ознакомленiе эсперантистовъ съ югомъ Франци, его промышленностью и торговлею.

ВАРШАВА 20-го декабря открылась выставка эсперантской литературы, организованная Pola Esperantista Societo при содѣйствiи доктора Л. Л. Заменгофа.

Въ ЭДИНБУРГѢ . . . но только не около Риги, а въ Шотландiи, открыто пять новыхъ курсовъ. (La Ondo.)

Въ ЦЮРИХѢ, БАЗЕЛѢ и БЕРНѢ проф. В. Оствальдъ прочитавъ лекцiи „О новѣйшихъ культурныхъ проблемахъ", на которыхъ онъ посвятитъ много вниманiя вопросу о международномъ языкѣ, его пользѣ и необходимости.

КУБА. Въ Гаваннѣ начала функцiонировать Университетская эсперантская группа. На I Педагогическомъ Конгрессѣ было прочитанъ докладъ „Эсперанто съ педагогической точки зрѣнiя." Организуется эсперантская Женская Лига.

ПЕТЕРБУРГЪ На Бестужевскихъ Женскихъ курсахъ Н. П. Евстифѣевъ прочелъ лекцiю о значенiи Международнаго Языка на женскихъ курсахъ лесгафта, было организовано два чтенiя: г. Зайцевъ прочиталъ „Объ эволюцiи идеи международнаго языка" и г. Евстифѣевъ „О сущности Эсперанто". Кромѣ того г. Евстифѣевымъ были еще прочитаны лекцiи въ Психо-Неврологическомъ Институтѣ для группы эсперантистовъ этого учрежденiя, и въ Обществѣ Самообразованiя для рабочихъ, а также на курсахъ Раевой и Скалонъ-Лохвицкой. Н. П. Евстифѣевъ, авторъ извѣстной книги: „Къ вопросу

о Международномъ Языкѣ", избранъ Предсѣдателемъ академической группы студентовъ-эсперантистовъ при С. Петербургскомъ Университетѣ, предсѣдателемъ коей, какъ извѣстно до сего времени состоялъ проф. Бодуэнъ-де Куртенэ.

МОСКВА Профессоръ У. Жегалкинъ избранъ Предсѣдателемъ только что организованной группы эсперантистокъ при Московскихъ Женскихъ Курсахъ.

ОДЕССА. Дѣятельность Одесскаго Общества эсперантистовъ за послѣднее время замѣтно усилилась благодаря энергіи г. Фоменко, делегата У. Е. А. устроившаго выставку предметовъ эсперантизма и сумѣвшаго сорганизовать тѣсный кружокъ друзей языка Эсперанто. Предсѣдателемъ Общества въ настоящее время состоитъ В. И. Урясовъ. Адресъ Общества: Одесса, Новосельская 66, кв 46.

САМОСЪ На островѣ Самосѣ Эсперанто введенъ въ качествѣ обязательнаго предмета во всѣ школы закономъ за № 2342 отъ 8-го октября 1910 г. (La Revuo)

Это уже второе государство оффиціально признавшее необходимость изученія Международнаго Языка. Первымъ изъ нихъ исторія отмѣтитъ Штатъ Мерилэндъ въ С. Америкѣ. За кѣмъ теперь очередь?

En SAMOS la deviga instruado de la lingvo Esperanto estas oficialigita de la leĝo № 2342 de 8/20 oktobro 1910. La princujo Samos estas la dua lando, kiu oficialigis la instruadon de Lingvo Internacia. Kiel unuan la historio devas noti Staton Maryland en N. Ameriko. Kiu estos la tria?

РѢЖИЦА. При книжномъ магазинѣ Имянитова открыта продажа эсперантской литературы.

ВСЕРОССІЙСКАЯ ЛИГА ЭСПЕРАНТИСТОВЪ за послѣднее время обогатилась двумя новыми отдѣленіями: въ Каменецъ-Подольскѣ и въ Ялтѣ.

En Kamenec-Podolski & Jalta estas fonditaj filioj de Ruslanda Ligo Esperantista.

Въ ПОРТСМУТѢ (Англія) въ текущемъ году лекціи объ Эсперанто были прочитаны въ одинадцати церквяхъ. О поразительныхъ успѣхахъ Эсперанто на этомъ островѣ краснорѣчиво говорятъ сами цыфры: въ началѣ этого года во всей Англіи было не болѣе 40 учебныхъ заведеній, въ которыхъ велось преподаваніе Эсперанто, а теперь это число далеко превзойдено въ одномъ только Лондонѣ!

BIBLIOGRAFIO.

ESPERANTO, oficiala organo de U. E. A. Содержаніе № 91, 5 XII 1910: Къ нашимъ читателямъ. Каждый дѣлай свое дѣло! — ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ: Торговля. Перигордскіе трюфели. Географія. Обычаи друзовъ. Выставки. Мысли о всемірной выставкѣ (продолженіе) Воздухоплаваніе. Первый международный конкурсъ авіаціи. — Идеи и Факты. Китайскій Парламентъ. Стоимость военныхъ флотовъ. Чтобы имѣть школу. Международная Лига чистаго питанія. О реформѣ календаря Хроника. Факты. Конгрессъ Эсперанто-Федераціи Прованса. Оффиціальный Бюллетенъ У. Э. А. Наши новыя эсперантійскія предпріятія. Коммиссія по Авіаціи. Пожизненные члены. Изъ эсперантійскаго міра. Эсперантійская Арена. Призывъ къ міролюбамъ и эсперантистамъ. ФЕЛЬЕТОНЪ: Страданія юнаго Вертера. Соч. В. Гете. Изъ эсперантской литературы.

D-RO ANDREO FIŜER. Esperanta Libreto por Lernantoj (Internacia Krestomatieto). Tiflis, 1910. Эта книга за короткое время настолько заявила о себѣ, что намъ приходится только повторить сказанное о ней въ журналѣ La Ondo. Съ удовольствіемъ мы привѣтствуемъ появленіе этой книжки, маленькой по величинѣ, но прекрасной по содержанію. Вся хрестоматія раздѣлена на двѣ части. Въ первой даны образцы эсперантской литературы, какъ оригинальной, такъ и переводной, очень умѣло подобранные; во второй, на которую авторъ проситъ читателей обратить свое особенное вниманіе, собраны документальныя, весьма интересныя свѣдѣнія объ эсперантскихъ конгрессахъ и о той „внутренней идеѣ," которая является душой всего эсперантизма. Книга въ общемъ составлена безспорно опытной рукой, и даетъ учащимся, которымъ она и предназначается, прекрасный и очень полезный матеріалъ для чтенія и практики въ языкѣ. Въ первой части хрестоматіи мы можемъ отмѣтить статью: Unu el la utiloj de Esperanto", Одна изъ полезныхъ сторонъ Эсперанто; а также указать на красивую аллегорію „La arbeto kaj la Ŝirmbastonoj", Деревцо и ограждающіе колья*) Изъ второй части укажемъ на статьи: „Pri Reformoj en Esperanto", о реформахъ въ языкѣ Эсперанто и „Lingvo vivanta", Живой языкъ. Не только эти четыре небольшія статьи, но и вся книжка д-ра А. Фишера, отъ первой до послѣдней страницы, читается съ удовольствіемъ и прочесть ее полезно не только учащимся но и всѣмъ эсперантистамъ. Поэтому мы рекомендуемъ эту скромную, но очень полезную книжку всѣмъ нашимъ читателямъ. Нашъ личный опытъ при Société Polyglotte даетъ намъ право еще разъ подтвердить все выше сказанное и мы надѣемся вскорѣ увидѣть второе изданіе этой полезной книжки В. Ш.

Газеты и журналы. Gazetaro.

Періодъ замалчиванія эсперантизма уже миновалъ — это свидѣтельствуетъ отношеніе печати, высказанное по поводу появленія въ свѣтъ нашего журнала. Нельзя указать почти ни одной Рижской газеты, гдѣ не было бы сообщено о выходѣ изъ печати перваго номера ЗВѢЗДЫ РИГИ. Рижская Мысль (№ 1024) „Rigasche Zeitung" (№ 301) помѣстили болѣе подробныя замѣтки, а въ № 302 газеты Dsimtenes Wehstnesis появилась

*) Профессора Th. Cart, автора учебника яз. Эсперанто, русскій переводъ котораго въ обработѣ А. Сахарова является цѣннымъ вкладомъ въ эсперантскую литературу.

цѣлая статья, подробно разъяснившая своимъ читателямъ цѣль и направленіе нашего журнала.

Современная Контора въ № 12 появленію ЗВѢЗДЫ РИГИ также посвятила отдѣльную статью.

Всѣ статьи, на разныхъ языкахъ, носятъ сочувственный и вполнѣ безпартійный характеръ. Нѣтъ и тѣни той враждебности, которая такъ часто губитъ новыя начинанія! Отъ души благодаримъ тѣхъ тружениковъ пера, коимъ пришло въголову ободрить насъ своимъ привѣтомъ!

Въ № 256 газеты Кронштадтскій Вѣстникъ напечатана статья: „Толстой и Международный Языкъ."

Русское Слово сообщаетъ, что, въ виду усилившагося среди поляковъ движенія противъ евреевъ, вождь германскихъ соціалъ-демократовъ Бебель прислалъ въ одинъ изъ польскихъ журналовъ письмо къ польской молодежи, въ которомъ онъ предостерегаетъ ее отъ увлеченія антисемитизмомъ.

Le roi est mort, vive le roi! La reĝo mortis, vivu la Reĝo! „La Ondo", почтивъ память Толстого, въ томъ же номерѣ сообщаетъ, что ко дню своего 50-лѣтняго юбилея П. Д. Боборыкинъ изучилъ языкъ Эсперанто. Отъ всей души привѣтствуя этотъ отрадный фактъ, мы спѣшимъ принести маститому писателю наши поздравленія и пожеланія занять то почетное мѣсто покровителя русскихъ эсперантистовъ, которое занималъ графъ Толстой и котораго мы лишились въ лицѣ Льва Николаевича.

„La Ondo", honorinte la memoron de Tolstoi, samkajere konigas ke al sia 50-jara jubileo la rusa literaturisto P. D. Boborykin ellernis la lingvon Esperanto. Aklamante plenkore tiun ĝojigan fakton, ni sendas al la eminenta verkisto nian sinceran gratulon, dezirante al li okupi la honoran lokon de patrono de la rusaj esperantistoj, kiun ni perdis en la persono de Leo Tolstoi.

Ondo de Esperanto сообщаетъ, что редакторъ нѣмецкой „Hagener Zeitung" г. Гартенфельсъ изучилъ Эсперанто въ 12 дней! Примѣръ, который полезно намотать себѣ насусъ редакторамъ не однихъ только нѣмецкихъ газетъ.

№ 11 Germana Esperantisto даетъ переводъ на Эсперанто статьи д-ра Климке подъ заглавіемъ „Безумства", помѣщенной въ Berliner Börsen-Courier (1. IX). Отмѣтимъ нѣкоторыя фразы: „Самыми опасными противниками нашего дѣла являются такъ называемые разсудительные люди". — „Наполеонъ считалъ Фультона, изобрѣтателя парохода, безумцемъ" — „Двое главнѣйшихъ безумцевъ, какихъ только знала культура человѣчества, живы и до сего времени; это графъ Цеппелинъ и д-ръ Заменгофъ". — „Прямо удивительно, какъ склонны люди къ отрицанію того, чего они не знаютъ!"

Dokumente des Fortschritts начали помѣщать регулярно статьи объ Эсперанто; такъ въ № 9 напечатана статья А. Берендта, въ которой авторъ указываетъ на тѣ полезныя стороны Международнаго Языка, которыя уже нашли себѣ примѣненія на практикѣ. № 11 содержитъ статью проф. П. Кристаллера: „Объ эсперантскихъ техническихъ словаряхъ".

Deutsche Warte слѣдуетъ тому же примѣру

Во Франціи вышелъ № 1 Fervoja Esperantisto (Желѣзнодорожный Эсперантистъ) органъ Международной Лиги желѣзнодорожныхъ служащихъ.

The British Esperantist сообщаетъ, что преподаваніе языка Эсперанто въ текущемъ году производилось въ 33 техническихъ школахъ города Лондона.

Англійская Labour Leader помѣстила рядъ статей о введеніи Эсперанто на конгрессахъ.

Отвѣты Редакціи. — Respondoj de la Redakcio.

MÜHLGRABEN. Sro K. Koran dankon por via sincera averto. Kial vi deziras esti *plus royal que le roi?* — PETROZAVODSKO. Sro P. Plej koran dankon por viaj tre maldolçaj taman ĝustaj rimarkoj! — MOSKVO-PUŜKINO. F-ino M. Ŝidlovskaja, PETERBURGO. I. A. Ŝçavinski, PETROZAVODSKO. S. F. Polanski, STUTTGART. Prof. P. Christaller, MOSKVO. F-ino A. Ŝarapov. Koran dankon por la senditaj manuskriptoj! MAP. Г-ну Сад. Certe estas skribmaŝinoj por la lingvo Esperanto. Atentu la tegon de nia revuo.

СОДЕРЖАНІЕ.

ENHAVO.

Редакторъ-Издатель В. Ф. ШМУРЛО. La Redaktoro-Eldonanto W. F. Ŝmurlo.

Типографія „Rigaer Tageblatt" (Павелъ Керковіусъ), Рига, Домская площадь 5.

Подписку принимаютъ также:

ВъРИГѢ. Книжн. маг. **К. Зихманъ.** Театральная, 9.

МОСКВА. Книжный магазинъ **Эсперанто.** Тверская, 28.

С-ПЕТЕРБУРГЪ, МОСКВА, ХАРЬКОВЪ, Книжные магазины **„Новаго Времени“.**

ВАРШАВА. Кн. маг. **Арцтъ,** Новый Свѣтъ.

ТИФЛИСЪ. Редакція **„Кавказскаго Эсперантиста“.**

Oni abonas ankau:

En RIGA. Librejo **C. J. Sichmann,** Teaterstr., 9.

MOSKVO. Librejo **Esperanto,** Tverskaja, 28.

S. PETERBURGO, MOSKVO, HARKOV. La librejoj de **„Nova Tempo“.**

VARSOVIO. Librejo **Arct.** Novy Sviat.

TIFLISO. Redakcio de **„Kaukaza Esperantisto“.**

BERLIN. SW. Esperanto-Verlag **Möller & Borel.** Lindenstr. 18./19.
DRESDEN-KÖÇENBRODA. **H. F. Adolfo Thalwitzer,** Verlag.
STUTTGART. **H. Wildt,** Hofbuchhändler. Königstr. 38.
PARIS. **G. Warnier & Kio.** 15 rue Montmartre.
GENÈVE. **Esperantio,** 10, rue de la Bourse.
BARCELONA. **J. Espasa è Hijos.** 579 & 581, Calle de las Cortes.
LONDON. **Brita Esperanto-Asocio.** High Hollborn, 133—136.
WASHINGTON U. S. A. Librejo **Bretanos.** Angulo de la 12-a & F[ist] str.

Суммы менѣе одного рубля можно пересылать въ Редакцію почтовыми марками или купонами. Болѣе одного рубля — почтовымъ переводомъ или чеками Лондонскаго Эсперанто-Чекбанка.

Sumoj malpli ol 1 Sm povas esti sendataj al la Administracio de RIGA STELO per poştmarkoj au respondkuponoj. Pli grandaj — per poştmandatoj au çekoj de Londona Çekbanko Esperantista.

KORESPONDA FAKO.

Deziras korespondadi per ilustritaj pos'tkartoj.

V. Shmurlo. Riga, Krebsstr. 11.

M. Shirokov. Riga, Nikolaistr. 52/12.

Karl Lauss. Riga. Weissenhofschestr. 6.

B. Breslau. Rej'ica, gub. Vitebsk. Vasilkovskajastr.

Per ne ilustritaj kartoj.

H. Leitong. Omsk, Kontoro Fient.

Apartaj deziroj.

Richardo Höfer. Komerca Konsulo. Vyşkov, Moravujo. Austrujo. Pri eksporto de perlamotaj butonoj.

1 рубль = 1 Sm = 2½ fr. = 2 Mk. = 2 shil = 0,50 dol.

Тарифъ для объявленій. Tarifo por Anoncoj.

1 Рбл. = 1 Sm = 2 Mk.

Плата: за 1 разъ Prezoj por unufoja enpreso		2 раза 2-foja	5 разъ 5-foja	10 разъ 10-foja
1 pag'o	Sm 25,00	Sm 40,—	Sm 75	Sm 100
1/2 „	„ 15,00	„ 25,—	„ 50	„ 70
1/4 „	„ 8,00	„ 15,—	„ 30	„ 50
1/8 „	„ 4,50	„ 8,—	„ 20	„ 30
1/16 „	„ 2,50	„ 4,—	„ 10	„ 20
1/32 „	„ 1,00	„ 1,50	„ 4	„ 10

Эспер.-Корреспонденція
Koresponda Fako

1 adreso	1 × presata kostas	Sm 0,20
1 „	2 × „ „	„ 0,30
1 „	5 × „ „	„ 0,60
1 „	10 × „ „	„ 1,00

Суммы до одного рубля можно высылать марками.

Sumoj malpli ol 1 Sm estas akceptataj en poştmarkoj & respondkuponoj. Pli grandaj — per poştmandatoj au çekoj de Londona Çekbanko Esperantista.